

Myśl globalnie, działaj lokalnie

– plan działań na rzecz zdrowia środowiskowego

SCENARIUSZ DO ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH OBSZAR: ZDROWIE ŚRODOWISKOWE

Scenariusz zajęć został opracowany do wykorzystania na przedmiocie Edukacja zdrowotna. Nauczyciel może elastycznie dostosować zaproponowane treści do specyfiki grupy, z którą pracuje. Scenariusz opiera się na sytuacjach codziennych i realnych wyborach, co sprzyja budowaniu samodzielności oraz odpowiedzialności za własne zdrowie. Nauczyciel decyduje, w jaki sposób wykorzysta ten materiał, uwzględniając potrzeby i możliwości swoich uczniów.

Treści programowe

Treści zawarte w scenariuszu odnoszą się do podstawy programowej z zakresu przedmiotu Edukacja zdrowotna, **Dział 8. Zdrowie środowiskowe, punkt 1. (fakultatywny)** [uczeń] *opracowuje plan działań na rzecz poprawy zdrowia środowiskowego w swojej lokalnej społeczności (np. działania związane z ochroną powietrza, wody i gleby oraz redukcją hałasu).*

Koncentrują się na pytaniu przewodnim: „Jakie są powiązania między zdrowiem środowiskowym a zdrowiem publicznym i indywidualnym?”.

Scenariusz jest przeznaczony do wykorzystania w szkole ponadpodstawowej.

Pojęcia kluczowe: zdrowie środowiskowe, degradacja środowiska, zanieczyszczenia, kampania społeczna, inicjatywa lokalna

Cel główny

Kształtowanie wiedzy o wpływie środowiska na zdrowie człowieka, rozwijanie umiejętności analizowania problemów środowiskowych oraz planowania działań proekologicznych, a także kształtowanie postawy odpowiedzialności za środowisko.

Cele operacyjne

Wiedza i umiejętności

Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie zdrowia środowiskowego i opisuje jego znaczenie dla zdrowia człowieka;
- identyfikuje i analizuje główne problemy środowiskowe w swojej okolicy (np. zanieczyszczenie powietrza, wody, gleby, hałas) oraz wskazuje ich wpływ na zdrowie ludzi;
- planuje i opracowuje konkretne działania mające na celu poprawę stanu wybranego elementu środowiska w społeczności lokalnej, uwzględniając cel, zadania, zasoby i współpracę z innymi.

Postawy

Uczeń:

- wykazuje zaangażowanie w działania na rzecz ochrony środowiska w swoim otoczeniu;
- przejawia odpowiedzialność, inicjatywę i gotowość do współpracy w zakresie działań chroniących środowisko naturalne.

Formy pracy

- praca indywidualna;
- praca grupowa;
- praca zbiorowa na forum klasy.

Metody pracy

- burza mózgów;
- dyskusja kierowana;
- metoda projektu;
- prezentacja;
- metody wizualne;
- elementy design thinking.

Pomoce dydaktyczne

- tablica lub flipchart;
- arkusze A3 i markery;
- komputer z rzutnikiem i dostępem do internetu;
- karty pracy (plan działań);
- narzędzia cyfrowe (Kahoot – do ewaluacji).

Ewaluacja osiągnięć

- Uczeń wyjaśnia pojęcie zdrowia środowiskowego oraz opisuje jego znaczenie dla zdrowia człowieka;
- rozpoznaje główne problemy środowiskowe w lokalnym otoczeniu i potrafi omówić ich wpływ na zdrowie;
- samodzielnie lub w grupie opracowuje plan działań chroniących przyrodę i zasoby naturalne, uwzględniający cel, zadania, zasoby i współpracę;
- prezentuje wyniki pracy w sposób logiczny, zrozumiały i adekwatny do odbiorców;
- wskazuje konkretne działania, które może podjąć w swojej społeczności lokalnej;
- wykazuje zainteresowanie problematyką zdrowia środowiskowego i chęć zaangażowania się w inicjatywy proekologiczne;
- przejawia poczucie odpowiedzialności i gotowość do podejmowania działań na rzecz poprawy jakości środowiska naturalnego.

OPIS PRZEBIEGU ZAJĘĆ

1

Wprowadzenie

Nauczyciel zapisuje na tablicy temat lekcji: **Myśl globalnie, działaj lokalnie – plan działań na rzecz zdrowia środowiskowego** i prosi jednego z uczniów o jego odczytanie. Następnie zadaje pytanie: „Czy spotkaliście się już z takim hasłem? Jak rozumiecie je w praktyce?”. Nawiązuje do motta ekologa René Dubosa i podkreśla, że każde – nawet najmniejsze – działanie na rzecz środowiska ma znaczenie [1].

Nauczyciel odwołuje się do codziennego doświadczenia uczniów, pytając grupę: „Czy pamiętacie jakieś anomalie klimatyczne w naszym regionie na przestrzeni lat? Czy zmiany dotyczą Was pośrednio lub bezpośrednio i wpływają dziś na wasze zdrowie?”, „Jak rozumiecie dbałość o zdrowie w społeczności, w której dzisiaj tu żyjecie?”. Zachęca do swobodnej dyskusji.

2

Działania lokalne mają znaczenie!

Nauczyciel wyświetla wybrane fragmenty filmów [5, 6], aby pokazać, że podjęcie działań lokalnych na rzecz wsparcia środowiska ma realne znaczenie.

Uwagi dot. dostępności WCAG 2.1:

- Włącz napisy (YouTube → ikona CC); jeśli dostępne, użyj napisów PL.
- Zapewnij kontrast i czytelność (zaciemnij salę, głośność min. 60–70 dB).
- Udostępnij skrócone notatki (1–2 slajdy z głównymi pojęciami) i/lub transkrypcję po lekcji.
- Upewnij się, że sterowanie odtwarzaczem jest możliwe klawiaturą (nauczyciel) i że uczniowie z trudnościami słuchu widzą kluczowe treści (slajd z pojęciami).

Po obejrzeniu materiału nauczyciel inicjuje rozmowę, pyta:

- Który film był dla Was ciekawy?
- Czy któryś z poruszanych tematów można by przełożyć na akcję prośrodowiskową w Waszej miejscowości?
- Co rozumiecie przez pojęcie zdrowie środowiskowe?
- Jakie problemy środowiskowe zauważacie w swoim otoczeniu?
- Czy doświadczyliście ich skutków (np. hałas vs. utrudniona koncentracja, zanieczyszczenie powietrza, a dolegliwości somatyczne)?

Nauczyciel wyjaśnia, że hałas powyżej 65 dB uznawany jest przez WHO za szkodliwy [2], a zanieczyszczenie powietrza przyczynia się do chorób układu oddechowego. Jednocześnie informuje uczniów, że celem dzisiejszych zajęć jest opracowanie w grupach planu działań na rzecz poprawy stanu środowiska w lokalnej społeczności, a tym samym – poprawy zdrowia mieszkańców [3].

3

Najważniejsze problemy środowiskowe w naszym otoczeniu

Po obejrzeniu filmów i dyskusji nauczyciel notuje na tablicy problemy środowiskowe zauważone przez uczniów. Dzieli je na cztery kolumny: *Powietrze, Woda, Gleba, Hałas*. Omawia skutki poszczególnych zjawisk (np. smog – choroby układu oddechowego, hałas – problemy ze snem i koncentracją, zanieczyszczona woda – choroby układu pokarmowego).

4

Praca projektowa – kampania społeczna „GreenHack”

Celem tej części zajęć jest przełożenie zdobytej wiedzy na praktyczne działania w zakresie ochrony zdrowia środowiskowego. Uczniowie pracują metodą projektu w kilkusobowych zespołach.

Każdy zespół wybiera jeden obszar problemowy związany ze środowiskiem (powietrze, woda, gleba, hałas) i opracowuje minikampanię społeczną, której założeniem jest poprawa stanu środowiska w społeczności lokalnej w perspektywie 30 dni.

Praca odbywa się w formule „GreenHack”, inspirowanej nowoczesnymi metodami projektowymi stosowanymi w startupach społecznych. Zadaniem uczniów jest stworzenie kompleksowego planu kampanii obejmującego następujące elementy:

- hasło i koncepcję kampanii,
- cel i spodziewany efekt,
- propozycję działań i harmonogram,
- plan komunikacji,
- zasoby i partnerów.

W trakcie pracy nauczyciel pełni rolę mentora, moderuje dyskusję i wspiera uczniów w zakresie planowania działań

5

Prezentacja i ocena projektów „GreenPitch”

Po zakończeniu etapu projektowania każda grupa prezentuje swoją kampanię społeczno-ekologiczną na forum klasy w formie krótkiego wystąpienia (pitchu) trwającego 3–5 minut. Po każdej prezentacji następuje sesja pytań i odpowiedzi (Q&A) oraz dyskusja z pozostałymi uczniami. Klasa oraz nauczyciel udzielają konstruktywnej informacji zwrotnej dotyczącej innowacyjności, wykonalności i potencjalnego wpływu projektu. Na zakończenie odbywa się głosowanie (np. za pomocą kart do głosowania), w którym uczniowie wybierają najbardziej wartościową i realistyczną kampanię.

6 Wdrożenie i refleksja – „From Ideas to Impact” (opcjonalnie, 1–2 tygodnie po lekcji)

Najwyżej oceniony projekt zostaje skierowany do wdrożenia w środowisku szkolnym lub lokalnym. Realizacja może przyjąć formę akcji informacyjnej, kampanii w mediach społecznościowych, wydarzenia szkolnego, zbiórki surowców wtórnych, sadzenia drzew lub innej inicjatywy dostosowanej do warunków szkoły i potrzeb społeczności.

W ramach podsumowania działań uczniowie przygotowują krótką dokumentację projektu (fotorelacja, prezentacja, film lub wpis na stronie szkoły) oraz refleksję pisemną lub ustną dotyczącą przebiegu realizacji, napotkanych trudności i osiągniętych efektów.

Na zakończenie nauczyciel zaprasza do dyskusji, pyta, w jaki sposób projekt ma szansę wpłynąć na postawy proekologiczne oraz jakie działania można podjąć w przyszłości, aby kontynuować inicjatywę.

7 Ewaluacja

W ramach podsumowania każdy uczeń odpowiada anonimowo na trzy pytania:

- Co Cię najbardziej zaskoczyło lub zainteresowało?
- Jaką informację zapamiętasz?
- Czego chciałbyś się jeszcze dowiedzieć lub czego Ci dzisiaj zabrakło?

Sposoby dostosowania przebiegu zajęć dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Należy zadbać o dostosowanie form i metod pracy do indywidualnych potrzeb uczniów:

- **Uczniowie z trudnościami w uczeniu się** – prostszy język, instrukcje krok po kroku, korzystanie z map myśli. Udostępnij najważniejsze informacje w formie pisemnej lub elektronicznej.
- **Uczniowie z niepełnosprawnością słuchu** – napisy w filmach, prezentacja kluczowych treści w formie pisemnej oraz wizualnej (slajdy, plansze).
- **Uczniowie z niepełnosprawnością wzroku** – głośne czytanie treści prezentowanych na ekranie, opisywanie obrazów i grafik (np. karty Dixit), udostępnianie materiałów kompatybilnych z czytnikami ekranu.
- **Uczniowie z trudnościami emocjonalno-społecznymi** – zapewnienie bezpiecznej atmosfery oraz umożliwienie wyboru formy aktywności (np. praca indywidualna zamiast grupowej). Jasne określenie planu zajęć, zapowiadanie kolejnych etapów lekcji, unikanie nagłych zmian i stosowanie jednoznacznych poleceń.

Podczas realizacji scenariusza warto zapewnić przestrzeń do dyskusji, zachęcać uczniów do zadawania pytań, formułowania własnych opinii oraz wspólnego szukania rozwiązań problemów związanych ze zdrowiem i klimatem.

Komentarz metodyczny dla nauczyciela

Zajęcia opierają się na metodzie projektu oraz uczeniu przez doświadczenie, co sprzyja aktywnemu zaangażowaniu uczniów, rozwijaniu

kompetencji kluczowych oraz kształtowaniu postaw proekologicznych. Odwołanie do realnych problemów środowiskowych zwiększa motywację uczniów i pozwala im dostrzec związek między wiedzą teoretyczną a praktyką. Wykorzystanie metod aktywizujących oraz narzędzi multimedialnych wspiera proces uczenia się, podnosi atrakcyjność lekcji i dostosowuje ją do potrzeb współczesnej młodzieży. Kontynuacja działań w formie projektu klasowego umożliwi utrwalenie zdobytych umiejętności i przekłada się na realne działania w społeczności lokalnej.

Bibliografia

- [1] Dubos R., (1972), „Only One Earth: The Care and Maintenance of a Small Planet”, New York: W. W. Norton & Company.
- [2] World Health Organization, (2018), „Environmental Noise Guidelines for the European Region”, Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.
- [3] European Environment Agency, (2022), „Environmental noise in Europe – 2022”, EEA Report No. 24, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- [4] [„Zmiany klimatu: Klimat, woda i pogoda”](#), (2020), film na kanale Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej na YouTube [online, dostęp dn. 1.12.2025].
- [5] [„Smog i jego konsekwencje”](#), (2025), film na kanale Instytut Geofizyki PAN na YouTube [online, dostęp dn. 1.12.2025].
- [6] [„MYŚL globalnie DZIAŁAJ lokalnie #5 – Dbamy o klimat”](#), (2020), film na kanale Nadleśnictwa Oborniki na YouTube [online, dostęp dn. 1.12.2025].
- [7] [„MYŚL globalnie DZIAŁAJ lokalnie #4 – Dbamy o lasy”](#), (2020), film na kanale Nadleśnictwa Oborniki na YouTube [online, dostęp dn. 1.12.2025].

Myśl globalnie, działaj lokalnie

KARTA PRACY

Imię i nazwisko:

Grupa/klasa:

Data:

- 1.** Jak rozumiesz hasło „Myśl globalnie, działaj lokalnie”? Napisz w 2–3 zdaniach swoją interpretację.

.....

.....

.....

- 2.** Jakie zmiany środowiskowe zauważyłeś(-aś) w swoim otoczeniu w ostatnich latach?

.....

.....

.....

3. Czy według Ciebie mają one wpływ na zdrowie mieszkańców? W jaki sposób?

.....

.....

.....

4. Nazwa i hasło kampanii:

Nazwa:

Hasło:

5. Cel kampanii – co chcesz osiągnąć w 30 dni?

.....

.....

.....

6. Plan działań:

.....

.....

.....

7. Plan komunikacji – zaznacz opcje:

- Plakat
- Wideo
- Social media
- Ulotki
- Prezentacja
- Inne

8. Partnerzy kampanii:

.....

.....

.....

9. Najmocniejsza strona kampanii:

.....

.....

.....

10. Trudności w realizacji:

.....

.....

.....

11. Jak kampania może poprawić zdrowie środowiskowe lokalnie?

.....

.....

.....